

Baedekr 2019

Editori Jan Čumlivski & Juraj Horváth

Redakce a korektury Jiří Dvořák & Alena

Ducháčová, slovenské korektury Michaela Rosová

Stáli přispěvatelé: Ivan Motýl, Přemysl Rut,

Pavel Kořínek, Jan Mattuš, Michaela Rosová

Překlad z angličtiny Kateřina Kubešová, Ladislav

Nagy, Klára Zahrádková

z francouzštiny Helena Beguivinová, Václav Jamek

z ruštiny Jan Machonin

z němčiny Stanislav Dvořák

Portréty Magdalena Rutová (linostock.com)

Reprofotografie Ondřej Příbyl

Písmo Roslindale Text – fontofthemoth.club,

GT America – grillitype.com, Vintage Amerikana

Poděkování redakce

Michal Bystrov, UNI, Máša Pivovarová, Pavla

Pečínková, Mariza Dunser

Vytiskla Tiskárna Protisk, s. r. o., České Budějovice

V roce 2019 vydal Baobab

(ve společnosti Baobab&GplusG, s.r.o.,

Plavecká 14, Praha 2)

Vydání první

Dáno do tisku 30. září 2019 v Táboře

Náklad 1200 kusů

pp — poznámka překladatele

ps — poznámka sazeče

Veškeré chyby v tomto svazku
nejdou pochybením korektora, ale
sazečů.

(ma) Qui est Bosse-de-Nage? sollte eine von Tania Sofia Lorandi kur-
ratierte Ausstellung in Milano heissen, die nun stattdessen ein Buch
wird. Mit dabei: **Wochenblatt N° 783** vom 20. Februar 2013
samt Illustration von Selina Bernet.

Weltformat ist der programmatische Titel jenes Luzerner Graphic
Design-Festivals, das heuer vom 28. September bis zum 6. Oktober an-
dauert. Dafi Kühne stellt dafür in der Kunsthalle eine Ausstellung m
Hochdruck-Plakaten zusammen und hat das Blatt **Liste 13** angefo-

Mittwoch. 8. April / Gründonnerstag 1998

No

Sochenblatt

Die grüne Katze
isst keine Ente.

Der Verleger freut sich, Ihnen den
Expedienten des
Wochenblattes,
B. M. K. Public

X _____

Dienstleistungen und Dienstleistungen
zwischen 16 und 20.

Weitere Auskunft erteilt:
Nathalie Nohel
Telefon: 071 249-43 86

Sie fragen freudig:
dok. Frauen des
Experten der
Wochenblätter,
B.M.K. Public

MS. N.2. 11, 20 overlaid Nov 7 April 1970

st pflanzt sich
per se.»

...hühne St. Gallens

Martin Amstutz
Střelnice, velký sál

Martin Amstutz (Saanen, 1965) studoval progresivní základní školu, kde ho učili rodiče, nedochodil gymnázium a po dvou baletních školách absolvoval ve švýcarském Svatém Havlu Tanztheaterschule Sankt Gallen u paní Fuchs. Mnoho let hraje na bandoneon ve skupinách různých jmen a stejného nebo podobného obsazení, v současné době v Café Deseado. Tiskařskou oficínu má v Museum Point Jaune na Linsebühlstrasse 77 ve Svatém Havlu, kde píše, sází, tiskne, ilustruje a vydává Wochenblatt, jediné skutečně nezávislé noviny.
pointjaune.blogspot.com

VŽDYCKY MĚ ZAJÍMALA ŽURNALISTIKA

ROZHOVOR S MARTINEM AMSTUTZEM

A Amstutz
H Horváth
Č Čumlivski

Č Začínáme.
H Oficiálně.
A O. k.
Č Kde jsi se narodil?
H Jaké bylo tvoje dětství?

A Narodil jsem se v Saanenu, což je v Alpách západního Švýcarska a je to velmi blízko vnitřní jazykové hranice, takže každý mluví francouzsky i německy — možná ne jako rodilí mluvčí, ale každý rozumí. Když jdeš v Saanenu na trh, slyšíš obojí. Vyrostl jsem v údolí Turbach, kde žije dvě stě lidí, většinou sedláci. Moji rodiče tam učili.

Č Byla tam teda škola...

A Jo, v jedné místnosti byla první až čtvrtá třída, v druhé pátá až devátá. Moji rodiče učili v té vyšší třídě. Měli blízko k hnutí reformní pedagogiky a v Turbachu mohli učit způsobem, který by v normální státní škole nebyl možný. Tyhle pedagogické přístupy nebyly oficiálně uznané, ale Bern, hlavní město, je 100 kilometrů daleko, takže úřady byly rády, že někdo tohle místo

vzal. Myslím, že to bylo velmi svobodné místo. Měl jsem tam obojí — na jedné straně velmi pokrokové rodiče, za kterými jezdila spousta hostů — divadelníků, umělců, spisovatelů a různých divných lidí —, a na druhé straně jsem chodil do školy s místními kluky a holkami, trávil většinu léta na horách, kde jsem se učil dělat sýr, stavět ploty, pást krávy a všechno ostatní...

Č Rodiče nehospodařili?

A Ne, to by dohromady s učením nešlo...

H Takže brzo ráno odcházeli z domu do práce...

A Vlastně neodcházeli, my jsme bydleli ve škole, do třídy jsem to měl dva schody.

Č Máš nějaké sourozence?

A Mhm, mám pět sester a jednoho bratrance, který s námi mnoho let bydlel, takže nás bylo sedm.

Č Mělo na tebe vliv to, že jsi vyrůstal na venkově?

A Nějaký asi ano, v každém případě bylo formativní, že jsem žil ve dvou světech. Některé diskuse, které jsme vedli doma u stolu v kuchyni, by se asi u sedláků nevedly, a když jsem zase byl se sedláky, bylo to přesně naopak. Hospodaření ve vysokých horách je taky velmi specializovaná profese, musíte přesně vědět, jak věci dělat. Tedy museli jste, než za to stát začal platit.

H Kdy jsi se odstěhoval od rodičů? Hned po skončení školy?

A Jo, v šestnácti jsem odešel do Interlakenu na gymnázium.

H Tam jsi bydlel na internátě?

A Ne, nejdřív jsem měl pokoj u jedné rodiny a pak svůj vlastní. Bylo to dobré.

Č A měls to na gymnáziu rád?

A Bavilo mě se učit, každý předmět, opravdu mě to zajímalo a nebylo moc obtížné držet krok s výukou — kromě latiny, kterou jsem předtím neměl. Doháněl jsem to, na jedinou latinu jsem se učil. Ale nevyhovoval mi způsob výuky, který se tam praktikoval, a měl jsem štěstí, že někteří moji učitelé milovali diskuse... Část z nich to velmi podporovala, ale jiní nebyli moc nadšení, když jste zpochybňovali jejich metody... Ředitele jsem neměl rád vůbec, stará škola, měl nějakou vyšší armádní šarži a všechny tyhle...

Č ... mužné záležitosti.

Turbach

H Striktní a direktivní.

A Jo. Takže učební látka dobrá, ale praxe se mi nelíbila... Bylo ale dobré, že jsem si mohl sám psát omluvenky, nemuseli jsme se ptát rodičů. Když jsem věděl, že se další týden nebude nic dít, žádný test, mohl jsem si snadno udělat týden volno, přijet až na test s tím, že mi ještě pořád není úplně dobře. Hodil jsem se marod a místo toho jsem stopoval do Vídně, žena jednoho z mých učitelů zrovna jela kolem, všimla si mě... A podobné historky.

H Byl jsi jediný z rodiny, kdo studoval na gymnáziu v Interlakenu?

A Bratranec tam studoval přede mnou, je o něco starší. Moje sestry chodily do jiných škol.

Č A po gymnáziu?

A Těsně před maturitou jsem se rozhodl, že už toho bylo dost, odjel jsem do Bernu k jistému Igoru Bedikovi, který byl dobrým baletním sólistou a vedl v Bernu malou baletní školu. Pro mě bylo dobré, že někdy dost pil a nebyl úplně schopný učit, takže neustále přicházel

o studenty a na mnoha lekcích jsem byl jediný. Pracovali jsme opravdu tvrdě, každý den jsem trénoval.

Č Kde se vzala myšlenka, že budeš dělat balet?

A Nevím, opravdu. Dost jsem tehdy sportoval, hlavně jsem dálkově běhal. Dost jsem i chodil, stokilometrové výlety, uběhl jsem tak padesát sedmdesát kilometrů, rád jsem se pohyboval a dost se mi toho dělo v hlavě... Myšlenka, že bych mohl tu energii zužitkovávat cvičením, mě přitahovala. Měl jsem rád jeviště, hraní — už v Turbachu jsme dost hráli divadlo a i na gymnáziu jsme měli sál, čili to byla asi kombinace pohybu a divadla, co mě k baletu přivedlo...

Č Jak to dopadlo s Igorem?

A S Igorem? Po roce, roce a půl jsem odešel do jiné školy, abych získal ještě nějaký odlišný pohled na věc a naučil se další techniky — Igor učil klasickou školu, Vaganovou čili bolšoj styl. V Bernu byl Jiří Halámka, dělal ředitele baletního souboru při divadle v Bernu a měl taky vlastní školu. K němu jsem se šel učit další věci, pas de deux a podobně.

H Byl Čech?

A Jo.

H Takže ses naučil první česká slova...

A Jo.

H Třeba Jiří.

A (česky, pp) Jdeme k nádraží!

H Chtěl jsi se stát baletním profesionálem?

A Jo, pracoval jsem na tom. Samozřejmě jsem znova vedl dvojí život, protože jsem tehdy propadl undergroundu, squaty a tak, což není úplně ten samý svět jako princové a princezny baletu. Jednou se stalo, že Jiří měl se svojí školou vystoupení na scéně před Bundeshausem (parlament, pp), bylo to něco jako bernský Den tance nebo tak, oficiální věc. Měli jsme vystupovat v sobotu a v tu samou dobu se konala nějaká pankáčská demonstrace. Ano — šel jsem na demonstraci, pankáči pak došli před parlament a pochopitelně vlezli na pódium. Hudba už hrála. Oba moje světy tam účinkovaly zároveň a já jsem stál na straně pod pódium a sledoval, co se bude dít. Tančil se Čajkovský a pogo. K ničemu ale nedošlo. Říkal jsem si, jestli na ně bude Jiří naštvaný nebo jestli se pankáči pustí do baletního souboru, ale nic se nestalo...

Č Hledal sis pak baletní angažmá?

A Ne, po roce a půl toho ještě neumíš dost, nebyl jsem tehdy ještě připravený na angažmá. A ani jedna z těch baletních škol nebyla profesionální škola. Moje partnerka z pas de deux, Elisabeth, mě doporučila... teda řekla — Vyzkoušej Theatertanzschule Sankt Gallen, ředitelka je příšerná, paní Fuchs, ale jestli s ní dokážeš vyjít, škola je technicky výborná. Tak jsem se dostal do Svatého Havla.

Č Dokázal jsi s ní vyjít?

A Obecně jo. Hned první den jsme spolu měli výstup a tím se situace vyjasnila.

H A co se stalo ve Svatém Havlu s punkovou částí tvojí osobnosti?

A Byl jsem překvapený, jak málo z témat, o kterých jsme diskutovali v Bernu, se řešilo ve Svatém Havlu. Dalo se vycítit, že to tam je ještě provinciálnější než v Bernu.

Č Kdy to bylo?

A Polovina 80. let, 1985 nebo tak. Na začátku 80. let byla vlna protestů v Curychu, v Bernu... A v Bernu to hnutí stále žilo, diskutovalo se, byl tam i silný feministický vliv — to ve Svatém Havlu naprosto absentovalo. Mnoho témat, která pro mě byla úplně normální, tu najednou chybělo — to bylo překvapivé.

Č Sprátelil ses se spolužáky nebo sis našel kamarády mezi pankáči?

A Obojí. Po tréninku jsme šli na drink nebo dva — pochopitelně jen s některými z nich —, ale rychle jsem si tady našel i další lidi.

Č Jak jsi pokračoval s baletem? Dokončil jsi školu paní Fuchs?

A Dokončil a bylo to právě v době, kdy začala její spolupráce s místním divadlem, od samého začátku jsme mohli být součástí profesionálního divadla na velké scéně — pochopitelně jsme spíš statovali a tak, ale časem jsme se zlepšili a dostávali větší prostor. Bylo dobré, že jsme si zkoušeli věci v praxi, a ne jenom ve škole.

Č Takže jsi skončil v svatohavelském divadle?

A Pár věcí jsem s nimi dělal, a když už bych byl konečně přijat do souboru, tak jsem to celé ukončil.

Č Skončil s baletem?

A Jo.

Jeden z prvních Amstutzových frotovaných plakátů, písmo je vytištěno linorytem,

Č Zkoušel jsi získat angažmá i jinde?

A Ano, začal jsem se poohlížet po místě, kam bych mohl jít a kde by mě vzali. Nic moc jsem nenašel. Účastnil jsem se pár konkurzů, bylo zajímavé, co všechno se dá dělat, dobrá zkušenost... A taky — tvoje tělo dělá věci správně, jen když jsi mentálně připravený je dělat. Je zvláštní, jak je to propojené.

Č Takže to tehdy nefungovalo?

A Technicky ano, ale pak jsem nějak začal v baletu postrádat umění. I když tančíš, jseš jenom nástrojem v rukou choreografa. Je to teda opravdu to, co chceš dělat? Začal jsem — ve škole o tom nevěděli a moc by se jim to nelíbilo — začal jsem na vlastní pěst dělat takové divoké performance a to byla zábava! Ovlivněné jinými věcmi a jinými divadelními přístupy, jinými divadelními teoriemi — například Antoninem Artaudem a dalšími, to jsme někde v druhé polovině 80. let.

H A jaký typ performancí? Jak to vypadalo?

A Hm — jedna z nich se proslavila, byl to tanec, taková action-painting na otevření nějaké velké galerie... No, obsahovalo to i takovou netaktní symbolickou část o propojení buřtu a trhu s uměním. Bylo to i dost zneklidňující a nijak jsme neplánovali, že bude část diváků během toho potřísněna černou barvou. Nebylo to plánované, ale bylo to nevyhnutelné a nutné z hlediska dynamiky večera... Takové věci, někdy dokonce i o trochu míň spektakulární, ve směru japonského buto — čekáš na ten správný okamžik, abys udělal byt jen miniaturní pohyb. To všechno probíhalo paralelně...

Č To byl Zerem / EE?

A Ano, doneslo se mi, že tam je volný pokoj. Původně tam byly veliké měšťanské byty, které majitelé zmenšili a pronajímali samostatné pokoje a ty byly levné. Společně s dalšími lidmi v domě jsme pak, když se tam uvolnil nějaký pokoj, přibírali další známé, začali jsme tam žít společně. Když majitelé dům prodali kantonu, tak jsme si mohli pronajmout skoro celou budovu. To už jsme se všichni znali a mohli to udělat dohromady. Samozřejmě že jsme tam na schodech pořádali divoká varietní vystoupení a tak, začali jsme dělat i hudbu. Už na horách jsem v dětství hrál na akordeon, potom jsem s tím na pár let přestal, byl tam Patrik, který tehdy právě začínal hrát na kontrabas. Mívali jsme někdy zkoušky na ulici, nebylo to tehdy ještě tak nelegální a záhy za námi začali chodit lidé — Máme příští sobotu svatbu, zahráli byste tam? Samozřejmě! V repertoáru jsme měli tři kusy. Ale hráli jsme celou noc, pořád to samé — Dobře, zahrajeme to v tříčtvrtovém taktu, teď to zahrajem v tříčtvrtovém, ale úplně jinak... Fungovalo to.

Č To už bylo Café Deseado?

A Nejmenovalo se to tak, ale už to vlastně bylo ono.

Č Jak jste se teda jmenovali?

A Jeden z názvů byl *Le maillon manquant* sous le tapis promís — Ztracený článek pod zaslíbeným kobercem. Ha ha. A podobně, různá jména, ale myšlenka zůstávala stejná.

Č Dělalš už tehdy linoryty?

A Začali jsme si dělat vlastní plakáty pro Zerem i pro kapelu. Byly to osmdesátky, daly se dělat akorát xerokopie, neměli jsme peníze na ofset ani na nic jiného. Tak jsme si je začali řezat do lina. Na začátku to byla hlavně frotáž...

H Frotáž, protože jste potřebovali jen málo kusů?

A Například.

H Kolik kusů jste dělali?

A Třeba dvacet.

H To je celkem dost... Dělali jste to oba?

A I další lidé, návštěvy a tak.

H Kolektivní práce teda...

A Jo. A měli jsme velmi dobrou odezvu. Když jsme hráli v Altdorfu (Uri), tam lidé nepřišli kvůli hudbě, ale podívat se, kdo je takový šílenec a tohle vylepuje po ulicích. Byly to dost kontaktní plakáty.

Č Věděl jsi už tehdy něco o tisku?

A Linoryty jsme pochopitelně dělali už ve škole. Takže v zásadě jo, že existuje.

H Doma jste v dětství kreslili nebo tiskli?

A Ano, celkem často. Můj otec v Turbachu hrával s místními divadelní hry, měli skvělý soubor a každý rok předvedli nový kus. Otec samozřejmě neměl rád tradiční veselohry, a tak inscenovali třeba *Maxe Frische*, *Ibsenovu Noru* a podobně. Byl v té samé situaci s plakáty, ve které jsme se pak octli my, a kreslil si je sám. Můj otec vůbec dost kreslil...

Č Sestry taky kreslí?

A Starší sestra hodně kreslí a tvoří velmi zvláštní grafiky.

Č Zpátky k Zerem — jak to s domem dopadlo? Vypadá to, že to bylo pro tebe celkem důležité...

A Má to různé peripetie, samozřejmě — to, čeho jsme se snažili dosáhnout uměním a dalšími

činnostmi, dělali jsme politicky angažované umění, účastnili se diskusí o problémech města a museli jsme zaujmout stanovisko, když kanton dům koupil. Původně ho chtěli zbourat. Chtěli jsme mobilizovat Heimatschutz (památkovou péči), aby zakázal bourání domu — Ne, ne, to je část městských hradeb. Celý ten dům byl fantastický — sklep byl středověký, pak tu byly městské hradby snad ze 14. století, byly tam části renesanční — tedy postavené hned potom, co Svätý Havel v roce 1418 vyhořel —, byly pak barokně přestavěny, *biedermeier*... Na jediné budově bylo vidět celých posledních tisíc let. A samozřejmě i naše, současné umění... Náš záměr byl vytvořit otevřený dům, ale i to bylo dost složité — měli jsme k dispozici asi dvacet pokojů, přicházeli za námi lidé — Jé, máte volný pokoj, můžu si ho pronajmout? a tak. Trvalo nám celkem dlouho, než jsme zjistili, že tyhle lidi za námi posílá sociální úřad. Na bezdomovce utrácet peníze nechtěli, tak je posílali do *Zeughausgasse*. Byli jsme tehdy trochu naivní a nastávaly situace, kdy toho bylo příliš. Když je takový člověk jeden z deseti nebo dva... ale když je jich moc, starat se o ně je spíš zaměstnání a nikdo z nás nebyl zkušený sociální pracovník, taky jsme na to neměli čas. Bezdomovci mají i jiné problémy než jen bydlení a v některých situacích se to trochu vymklo kontrole. To všechno byla jedna část problému. Ta druhá byla, že kanton teď chtěl dům přestavět na policejní stanici a my jsme se snažili — my jsme vytvořili opozici —, ale na samém konci nás vyhodili.

H Jak to trvalo dlouho?

A Do roku 1993, na začátku roku 1993 celý ten příběh ukončili. Zerem začal v roce 86, pokoj po pokoji, zpočátku jsme měli jenom malou společnou kuchyňku a pak se to rozrůstalo — celé to trvalo sedm let.

Č A po celou dobu jsi tam bydlel?

A Jo. Když jsme zrovna nebyli na turné s pouliční hudbou nebo divokým varieté...

Č A jezdili jste často?

A Ne, ale čas od času. Ale když už, tak to trvalo třeba dva měsíce.

H Jak sis tehdy vydělával na živobytí? Hudbou?

A Především hudbou. Někdy i nějakou prací, u to-
várně nebo na stavbě, když jsem potřeboval peníze
a bylo to na jeden den — proč ne. Ale ne nastálo.

Č Hráli jste i jinde než ve Švýcarsku?

A V Rakousku jsme měli v roce 1989 dlouhé turné ve
třech — nejdřív Vídeň a pak Štýrský Hradec... V Štýr-
ském Hradci to bylo fajn a my jsme tam, velmi sebe-
vědomě, byli s varieté. Mme Kaema hrála na kastaně-
ty a Jasmin Sigrist na trubku. Ani jedna z nich na to
ve skutečnosti neuměla hrát. Většinou jsem vydělával
peníze hraním na akordeon, ale jednou jsem toho měl
dost a řekl jsem jim, že dneska vydělávají oni. Stály tam
a hrály — Jedna — dva — tři — trrm, jedna — dva — tři —
trrrm. Měly kolem sebe lidi, byly v té situaci naprosto
ponořené. Diváci pak začali říkat — Jo, já taky znám fre-
ejazz! Postavily to z ničeho a bylo to skvělé! Lidi chtěli,
aby jim hrály v restauraci, fungovalo to. A pak přišel
rok 1990, stal jsem se otcem a náš syn s námi bydlel
v Zeughausgasse. Byl tam jeden oddělený byt, který
nebyl k veřejnému užívání, oni s Marizou bydleli tam
a všichni byli velmi milí... Bylo to dobré. Ale to nijak ne-
zastavilo ten nápad s fízlárnou — problém byl, že nikdy
s domem nezacházeli jako s památkou, což jsme pořád
zdůrazňovali. Chtěli jsme diskutovat plány na přestavbu
a původ peněz, za které se mělo stavět, ale oni vždycky
řekli, že to je věc minimální důležitosti, a předstírali,
že plány předložili památkové péči a oni s nimi souhla-
sili. Mnohem později se ukázalo, že to nebyla pravda,
protože neznali ani adresu Památkové péče v Bernu.
Takže kanton Svatý Havel chce stavět a je sám sobě
tou nejvyšší autoritou přes památky. Představte si, co
se stane. A pak přišel slavný vánoční čas roku 1992, kdy
nás navštívila Susanna Kavalier, což je umělkyně a tehdy
u nás chtěla připravit výstavu. Najednou říká — Co to je?
Předtím pracovala s restaurátory — Na to se budu muset
podívat zblízka. Začala dělat archeologický průzkum
comme il faut, odkrývala stěny, a kdekoli se podívala,
všude byly nástěnné malby. Průzkum dělala týden, na-
psala zprávu, vše vyfotila a zakreslila. Pak řekla — Teď
to budu muset oficiálně ohlásit. Tak se to má dělat. Šla
z jedné kanceláře do druhé a nikdo o tom nechtěl nic
vědět. Nakonec, když jednala s tehdejší šéfem kultury,

vyhodil ji z kanceláře. Prostě to nechtěl vědět. Zavolala
svému kamarádovi, se kterým restaurovala na zámku
Ambras v Inšpruku (Innomosti, pp), a Hubert řekl — Ah!
a okamžitě přijel do Svatého Havla a byl vůbec první
osobou, která jí k objevům pogratulovala. Pak přišli
i další, místní restaurátoři. Obvykle to nejdřív oznámíte
úřadům a pak tisku, ale my jsme to tehdy museli udělat
naopak. V Tagblattu a Ostschweizu o tom nechtěli ani
slyšet, ale v AZ — Arbeiterzeitung o tom udělali celou
stranu. Sensationeller Fund! Ale ostatní o tom zase
nechtěli nic vědět. Hrozná zkušenost s ignorancí. Má-
te prostě argument v nějakém sporu, máte důkazy, že
máte pravdu, ale nikoho to nezajímá. To bylo podivné
a nikdo z nás si nemyslel, že by to bylo možné. Později
se ukázalo, že o svém znaleckém posudku lhal úplně
všem — protože neexistoval. Dostali jsme kanton až
k soudu, problémem ale bylo, že když jsi jen nájemce,
nemáš ve Švýcarsku taková práva, nemůžeš se bránit
podle stavebního zákona, nemáš na to právo. Nemůžeš
namítat, že by bylo třeba budovu chránit. Došlo to až ke
Spolkovému soudu, nechtěli jsme to vzdát. A měli jsme
tehdy pocit, že máme plnou ruku triumfů, čistá postupka
byla doplněná těmi restaurátorskými nálezy. Ano, ale
oni se rozhodli, že prohodí hrací stůl oknem. Takže se
to nedalo dohrát...

Č Je tam fízlárna?

A Je. A ten poslední proces probíhal za zavřenými
dveřmi. A my jsme měli doma najednou policajty v plné
zbroji. To byl konec celého příběhu...

Č Co jste dělali pak?

A Bylo to tvrdé. Zajímavé bylo, jak reagovali lidé ko-
lem nás, když se nám to stalo. Najednou něco opravdu
potřebujete a kolem vás zbyde jenom málo lidí, kteří
by chtěli pomoci. Mariza a Demian byli evakuováni do
Rakouska a já jsem zůstal tady. Za nějakou dobu jsme
měli další místo, jeden člověk nám tehdy pomohl, moh-
li jsme u něj bydlet. Hudba pokračovala — stejně jako
teď Café Deseado, tehdy najednou přestalo existovat
i Café Zerem, ale pořád ho ještě můžeš slyšet.

Č Co knihtisk?

A Knihtisk? Ten tisk, co jste mohli vidět u Marizy
v kuchyni, vznikl proto, že jsem chtěl zdokumentovat

ty nalezené malby, nejenom fotograficky — udělal jsem dřevoryt a Susanna udělala druhý... Nevím už, jestli jsme to dělali ještě tam nebo potom. I kdybychom je vyryli v Zeughausgasse, rozhodně byly už tištěny v exilu. Myslím ale, že jsme je řezali tam, jen jsme je už tam neměli čas vytisknout, policie přišla příliš brzy. Tiskli jsme je v nějakém skladu, kde byly složeny všechny naše věci, piano, kuchyňská výbava...

H Kdy jsi začal soustavně tvořit a tisknout?

A Bydlel jsem pak v jiné staré budově, ale tam nebylo místo na debatu — bylo jasné, že se budou všechny byty renovovat, měli jsme jen nějaký čas, než se začne s opravou. Čili nebylo tak zajímavé oponovat... A tam jsem už tisknul, dělali jsme tam hudbu, plakáty... Kapela se tehdy jmenovala Aña de la Mano a plakáty sestávaly z písma vyřezaného do lina a z frotáží. Pak se stalo, že jsme hráli na Handpressenmesse (veletrhu ručního tisku, pp) ve Frauenfeldu. Beat Brechbühl, nakladatel, který má nakladatelství Waldgut a dělá i krásné knihtiskové plakáty, organizuje každý druhý rok trh ručních tisků. Někdo z organizátorů znal naši hudbu a chtěli, abychom tam hráli. Neměli ale skoro žádné peníze — na švýcarské poměry je velmi levné se trhu účastnit —, snažili se, aby to bylo levné, což na druhé straně znamenalo, že neměli moc peněz na hudbu. Takže Patrik, který to celé po telefonu dojednával, řekl — Dobře, ale chceme mít na trhu vlastní stánek. — Jasně. Takže jsme ho tam měli. Předtím jsem Beata navštívil, vešel jsem do jeho oficíny, představil jsem se a on řekl: Hopla! Začal trh — zaměřoval se na řemeslo, mnohem víc než teď —, všechno bylo vytištěno v kvalitě 1A, staří mistři a drahé papíry, všechno nádherné. Na našem stole byl baličák s grafitovými frotážemi, které barvily, když se jich člověk dotknul, dělali jsme i ukázky našeho pracovního procesu. Všichni ti staří tiskaři přihlíželi a — Je to vůbec dovolené? Hráli jsme na párty, a když to celé skončilo, přišli za námi a říkali — Bylo to moc hezké, zvláště ta hudba. Ano, tiskaři a typografové mají rádi hudbu. Jen Beat, kterému se hudba taky líbila, přišel — To je snad ještě před Gutenbergem! Ale Beat není omezený...

H Jaké byly na těch frotážích motivy?

A V té době to byli stále ti dva něco jako draci, což byly fresky, které jsme v Zeughausgasse našli, pořád jsme ještě spolu dělali hudbu a snažili jsme se to jejím prostřednictvím pro sebe uchovat živé.

H Žádné literární hříčky a...

A Tehdy ještě ne. Snažili jsme se ale o to. Jeden z těch tisků jsme dělali s kamarádem Adrianem Riklinem, který chtěl pořádat čtení, a tam jsme se hříčkám začali věnovat. Dopadlo to tak, že v noci chválil nějakým dvěma policajtům čepice, skončil s komplikovanou zlomeninou nohy v nemocnici a my jsme to čtení celé museli zrušit. Žádné komplimenty policajtům!

Č Nezačal jsi po tom veletrhu přemýšlet o posunu od frotáže k tisku?

A Vlastně se to stalo tam. U vedlejšího stolu měl stánek Markus (Hannah, pp) Traber a ten se mě zeptal — Mimochodem, nechtěli byste obťahovák? — Já nevím, možná. Přišel bych se na něj podívat. Měli dílnu v tomhle domě, tady na té staré poště. Byli to tiskaři, kteří ještě uměli staré řemeslo, mezitím ale byli nahrazeni fotosazbou a ofsetem. Měli stále to řemeslo rádi a snažili se ještě dalších několik let. I to postupně usnulo a zbyl jen jediný člověk, který tu jednou za měsíc něco malého vytiskl. Měli tu tavicí tyglik a linotypku nebo monotypku, snad monotypku. A ten obťahovák stojí pořád na tom samém místě. Koupil jsem ho — chtěl... No, na tom nezáleží... Ale jen pod podmínkou, že zůstane tady, protože jsem ho nechtěl stěhovat. A zeptal jsem se dvou dalších lidí, které jsem znal — Steffa Schwalda a Svena Hebela, kteří tou dobou experimentovali s linoryty a tiskem, jestli by je to nezajímalo. — Jo, jo! Tak jsme vymysleli super byznysplán, to Steffovi opravdu šlo — Budeme mít práci na dalších deset let! Všechno je v pohodě! Nicméně s tím souhlasili, a tak jsme začali...

Č To bylo ještě v roce 1993?

A Ne, to bylo až v roce 1995 — teda plánovali jsme to v roce 94 a začali v roce 95.

Č Byli jste tu dohromady s těmi tiskaři?

A Ne, ti to tu opustili...

Č A nechali ti tady kasy a všechno ostatní?

A Ne, ne, jen obťahovák. Všechno ostatní odnesli. Když jsme se o tom doslechli, už to bylo

Linorytový autoportrét v pfičině.

odstěhované — písma, stroje, všechno. Zůstala tu jen moje mašina.

Č To je teda místo, kde teď vedeme rozhovor, původní pošta, dneska muzeum Point Jaune... Jak se z pošty stala tiskárna?

A Nevím. Pošta se přesunula o sto metrů dál ven z města, protože tady to nevyhovovalo jejich bezpečnostním standardům. Druhý důvod byl — možná je to teď trochu zdoluhavé, ale jen abyste to věděli —, dům postavilo město v roce 1895 a pošta si ho od města pronajímala. V původních plánech ale byla tahle místnost po celé šířce domu a tam vzadu by byl přízemní východ. Ale město chtělo moc peněz za nájem a kompromis byl, že budou mít menší místnost, proto si tady osmdesát let museli podávat balíky oknem. Vůbec to není praktické. Ty těžké věci o Vánocích... Takže se rozhodli, že se přestěhují.

H Co vaše byznysplány?

A Najednou jsme měli starou poštu a tiskárnu...

H Kam zmizeli tvoji dva společníci?

A Vzdali to po prvním roce. Byli — no, jeden z nich měl takové to umělecké dilema, že potřebuješ peníze, tak pracuješ, což znamená, že nemáš čas na umění,

a pak máš hlavu plnou práce, a když si ji vyčistíš, už zase nemáš peníze, takže musíš... Udělal tu, myslím, jeden plakát. Ale plánování jim fakt šlo. Scházeli jsme se alespoň jednou za týden v restauraci nebo jinde, abychom oslavovali naši firmu. To bylo dobré. V realitě to pak vypadalo jinak...

Č Takže jsi tu na začátku měl jenom obtahovák a neměl jsi žádnou sazbu?

A Přesně tak. Potom jsem dostal jednu skříň s kasami od kamaráda, který měl předtím knihtisk, ale dlouho předtím přešel na ofset a pořád ještě měl trochu Garamondu a Universu v sazbě. Začínal jsem jen s tím. Možná jste viděli tu krabici-knihu, František Štorm ji dával do Revolver Revue, je to vysázené jen tím. Seděl jsem na poště, měl jsem tu svůj bandoneon, který jsem se snažil pochopit, a z toho vzešel nápad vytvořit pro každý tón jednu stránku.

Č Začal jsi hrát na bandoneon v té době?

A Už předtím, ale bandoneon je složitá láska.

H Tahle kniha byla tvoje první tiskovina?

A Ano, alespoň první větší. Ten plakát, co jsem vám ukazoval, byl ještě předtím, to byl samotný začátek, první měsíc nebo dva. Dobře jsem si na tom ozkoušel, co lis dokáže, jak to funguje, a všechno. A tam jsem začal tu sérii...

H Envoi?

A Jo. Já jsem ten plakát posílal, proto Envoi.

H Na něm už stojí Point Jaune. Už to bylo muzeum?

A Byl to jen Point Jaune, neříkali jsme tomu tehdy muzeum, to bylo o pár let později. Vzniklo to z poznámky městského úředníka — Jo, to muzeum... Proč ne? To už moji společníci odešli. Tehdy začalo být jasné, že bude otevřeno každý středeční večer, a tak tomu je až doteď. Možná za těch — už brzo — 25 let bylo dvakrát zavřeno... Ale středeční večer je důležitá součást toho všeho.

Č Nápad s Wochenblattem vzniknul už tehdy?

A V devadesátém osmém.

Č Je také spojený se středou a hraje v něm velkou roli kolektivní práce. Zdá se teda, že setkávání s lidmi považuješ za hodně důležitou součást toho všeho...

A Jo. Zaprvé mám rád výměnu názorů a diskusi. Potřebuju to, abych úplně nezblblnul, a potom — od

samého začátku — tadyto místo je vytvořené jako veřejný prostor, takže nedává smysl ho používat jako soukromý, tajemný ateliér. Musí být užíváno k účelu, k jakému bylo postaveno. Funguje to dobře.

Č Wochenblatt ale není plakát, stojí na slově, jsou to noviny...

A Jsou to takové noviny...

Č Ale noviny.

A ...vždycky mě zajímala žurnalistika, trochu jsem do novin i psal, když mě požádali, a byla tu pochopitelně inspirace Lucky Lukem, jeho Daily Star. Abys mohl tisknout, potřebuješ vlastní noviny.

Č Včera jsme si prohlíželi poslední Wochenblatt a tys nám ukázal asi šedesát knih, které jsi přečetl před tím, než jsi začal sázet. Tak je to vždycky?

A U některých článků. Pravděpodobně se to bude stávat častěji, jestli na to budu mít čas. Celá myšlenka se od počátku trochu posunula...

Č A jak to bylo zpočátku?

A Vždycky jsem si dělal rešerše, tak by to mělo být. Myslel jsem, že Wochenblatt bude svým způsobem otevřenější. Ale lidi, kteří si nepřijdou vysadit vlastní text a posílají ho mailem... Jen zaprvé — je to moc dlouhé. I kdyby to psali rukou, bylo by to moc dlouhé. Píšeš prostě jinak, když bereš do ruky písmenko po písmenku. Kdyby přišli a vysadili si to, vzal bych ho. Ale ne. Nefungovalo to.

H Má Wochenblatt nějakou strukturu?

A Myslím, že je dvojdimenzionální, velikostně omezený na tiskovou plochu mého lisu...

H Jaký má základ?

A Možná papír. Barva... Celé to vzniklo z diskuse poté, co zanikly noviny Ostschweiz. Najednou bylo jasné, že v téhle části Švýcarska budeme mít opravdové problémy, když tu zůstal jen jeden denní list — Arbeiterzeitung, AZ, už zanikla předtím. Lidé z Ostschweizu lamentovali, že není možné dělat noviny, když neprodáte sto tisíc výtisků. To byla ta chvíle. O. k. Je to nemožné. To je zajímavé...

H V jakém nákladu tiskneš?

A Začal jsem na 77, což odpovídá číslu domu.

H A jak jsi řešil distribuci?

A Jen jsem se ptal, kdo by to chtěl. Teď už mám seznam lidí, kterým posílám nová čísla. Jak vyjde, pošlu jim ho a oni zaplatí. Nemám roční předplatné, platí podle počtu odebraných kusů.

H Zamýšlel jsi Wochenblatt pro výlep na okno?

A Možná. Mně je jedno, co s tím udělají. Jsou to noviny.

H Dokážeš se 77 výtisky naplňovat funkcí novin? Upozorňovat na věci, ovlivňovat veřejnou diskusi...

A Je to zábavné, ale tohle funguje, i když je to téměř neviditelné. Protože lidé, o kterých píšeš, se samozřejmě dozvědí, že se o nich psalo. I když předstírají, že to nečetli.

H Zní to dost optimisticky.

A Informace mají svoje tajné cesty. Ve velkém městě by to asi tak dobře nefungovalo, ale na maloměstě, jako je Svatý Havel, to funguje. A výhodou ruční výroby pochopitelně je, že to lidé hned nevyhodí. Takže když jsou informace vysázeny, zůstávají virulentní a není to jako se včerejšími novinami. Přetrvávají. Je to jako vzorec rostoucí řady — n , $n+1$, $n+2$...

Č Je to i v estetické kvalitě těch tisků, složitá sazba, ilustrace... Není to jen sloupcový obtah. Už do toho od začátku vkládáš...

A Spíš ne. Nikdy nemyslím na to, jak to bude vypadat na konci. Ne. Napíšu článek, začnu psát a pak mám moc textu. — Dobře, z toho by měla být jedna strana. Jak to udělám? Proto tam jsou někdy velké titulky, někdy žádné... U toho posledního jsem věděl, jaká bude velikost papíru, ale nevěděl jsem, jak velká bude výsledná stránka. Nezamýšlel jsem, že Wochenblatt bude mít speciální styl, to je jen proto, že to neumím udělat líp. Je tam jistě trocha diletantství. A pak nalézt řešení...

Č Možná to není diletantismus, spíš sklon k improvizaci, to je něco, co máš rád...

H Existují i motivy, leitmotivы, které se objevují v mnoha Wochenblattech. Mýty a legendy?

A Vrátil jsem se k době, kdy zanikly ty noviny, a k tomu, že vydávání novin je nemožné... Tehdy vyvstala otázka, co noviny vlastně jsou? Možná bychom se měli vrátit na samotný začátek příběhu novin, což je v podstatě začátek 17. století, kdy bylo vynalezeno to, čemu dnes

noviny říkáme. Od samého začátku existují dva odlišné druhy novin. Jeden jsou obchodní zprávy, například v Amsterdamu, kde prostě vydávali zprávy o tom, jaká přistála loď a co přichází a odchází z trhu. Tedy to, co je v dnes burzovní zpravodajství v NZZ (Neue Zürcher Zeitung, Nové Curyšské noviny, pp). Pak tyto listy začaly být pro pár obchodníků s něčím moc drahé, nezaplátili by tu práci, takže se přidaly příběhy, aby se rozšířilo publikum a prodalo se víc výtisků. Ale jádro toho všeho jsou pořád burzovní zprávy. Zbytek je jen na to, aby se prodaly výtisky. A ten druhý byl tehdy běžný — máš už celkem kvalitní poštovní systém, máš posly, kteří cestují tam a zpátky, máš síť informací, technologie knihtisku tu tehdy byla už sto padesát let, takže se už osvědčila. Musíš jen ty dvě věci zkombinovat. Řekneš teda poslům — Jestli pojedíš do Norimberka nebo do Ženevy, poslouchej tam dobře, co se děje, a pak mi to řekneš. Ó, tele s dvěma hlavami! Tenhle typ. Jen posel a informace. To je jiný způsob informování než NZZ a podobné noviny. Zjevně, vzhledem k tomu, že jsme na staré poště, dává větší smysl vrátit se k novinám druhého typu. To nadále zůstává principem Wochenblattu. Co se tu sejde, všechno, co sem kdo přinese, je relevantní. To je ono! Nemní to to, co by zajímalo ostatní lidi. Je to to, co se tu objeví a co se ukáže zajímavým pro diskusi. I proto měla raná čísla podtitul Ordinary Wochen-Zeytung, což byl první týdeník vycházející na území dnešního Švýcarska, v Basileji nebo někde tam. Ordinary znamenalo pravidelný. I ten, kdo je v Basileji vydával, tam měl poštu. Spousta novin měla v názvu i Bote (posel, pp). Na jihu Německa třeba Nürnberger Bote (Norimberský posel, pp)...

H Juraj už se na to ptal — ve Wochenblattu se přece jenom objevují nějaké legendy... Třeba třináct židlí...

A Ale to je podle skutečné události, která se na tomto místě odehrála. Objevil se problém, že někdo potřeboval poslat třináct židlí ze Svatého Havla do Rigy. Přišla sem jedna umělkyně a šlo o nějaké dědictví — umírající otec. — Moje dcero. Třináct židlí do Rigy. Je to důležité! A pak vydechne naposled. Skoro tak. Otázka je — Proč? A — Co je třináct židlí? V tomto okamžiku se do toho vkládá Wochenblatt, redakce začne rešeršovat. A udělali jsme tu instalaci, změnili jsme poštu

na kavárnu, ve které bylo třináct židlí, protože to se mělo odehrát v Rize. Zjistili jsme to, a tak jsme si to tu vyzkoušeli, zatímco jsme tady seděli a popíjeli na třinácti židlich 13. dne v měsíci. Když to vyšlo na pátek nebo na sobotu, kavárnu jsme otevřeli. Vždy s hudbou, to už bylo Café Deseado, performance, čtení... To je jeden z příběhů, o kterých Wochenblatt píše. Dalším je problém zelené kočky, což začalo chvilku před vydáváním Wochenblattu, v roce 96 nebo 97. Ve Svatém Havlu žije umělec Hermann Reinfrank, který trpí fixací na zelenou. V jeho dílech musí vždycky být něco zeleného a má obrovskou sbírku zelených věcí. Mnoho konceptuálních a sběratelských děl, někdy i něco vytvoří, ale vždy se zeleným prvkem. Pak se v mezinárodním tisku objevila zpráva, že se v Dánsku narodila zelená kočka. To se stává, když vydáváš skutečné noviny a potřebuješ doplnit poslední stránku — copak máme v agenturních zprávách — Ó, zelená kočka! Rubrika Různé. Výplňka. Oba jsme tu zprávu četli, říkal jsem Herrmannovi — Musíš s tím něco udělat! Jen nevěděl co. Rád by měl tu kočku ve své sbírce, ale nepojedeš přece do Dánska krást kotě. Co můžeš dělat? Jeho rodiče žili tady poblíž a on sám v Linsebühlu vyrostl. Chodíval k této přepážce podávat poštu svých rodičů, kteří byli malíři pokojů, takže to tu dobře znal. Nakonec poslal balíček zelené kočky právě odsud. Neraď měni svoje zvyky. Pak jsme vytvořili speciální poštovní známku, plakát... Neměli jsme přesnou adresu, takže jsme napsali Zelená kočka, Dánsko, ha ha. Bohužel dánská pošta nenašla místo, kde se zelená kočka zdržuje, a poslali nám balík zpět. Od té doby se ji snažíme najít, protože pro ni stále ještě máme ten balíček. A je pochopitelně povinností této postpošty, aby jej doručila. Ať je vítr, nebo sníh... Když v této věci nastane nějaký další vývoj, Wochenblatt přináší reportáž.

Č Všiml jsem si, že se ve Wochenblattu objevuje i dost článků o patafyzice...

A To všechno začalo u jedné čtenářky — jednoho dne sem přišla, viděla už — nebo ji má — knihu o bandoneonu, Suzanne — Už vím, co děláš! — Jsem rád, že to víš!? — Patafyziku. — Pata-co? Znal jsem už Jarryho, protože jsem měl francouzské spisovatele z té doby

H Ve Svatém Havlu někdo česky umí?

A Ne, v šedesátém osmém sem nikdo nepřišel... Samozřejmě! Třeba Anna Griebach, která mi tu pomáhala, její rodiče sem přišli v šedesátém osmém... Jsou samozřejmě jazyky, které tu nenajdete, himálajské...

H Poptáš se v jiným městě nebo prostě pošleš pohlednici.

Č Existuje i švédské číslo, Weckenbladet a pak německé číslo v zahraničí...

A To štyrskohradecké. A pak je ještě římské, ale to jsem tiskl tady. Řezané bylo v Římě. A to je vše.

Č Zatím jsme na to nenarazili, ale ne každý Wochenblatt je vytištěný...

A Každý týden vyjde Wochenblatt, protože jméno znamená každý týden jeden list. Většina z nich ale začíná jako makulatura, leží tu na stole, a kdokoli chce, může něco napsat nebo se vyjádřit k nějakým velmi filozofickým otázkám nebo cokoli jiného. Nakonec přijde datum a...

Č Teď jsme u jakého čísla?

A 1125. bude příští středu.

Č Celý archivní stoh je tady?

A Jo. Je složitější a složitější najít galerii, kde by se daly všechny najednou vystavit. Bylo jich jenom něco přes pět set, když jsem je všechny rozložil na louce. Vypadá to dobře, když leží vedle sebe. Časová osa. Je to von beachtlicher Materialität, jak píše Michael Grieder ve Wochenzeitung¹.

¹ Grieder, Michael: Tausend Wochen «Wochenblatt», 27. 4. 2017, <https://www.woz.ch/-7ab1>

31.10.09 - die PostPost ruft "HELLO WIEN",
die Luntisten antworten: "FRISS ODER STIRB".

14/20

-ehl - 10.3.10

Pivní tácek, foto z officiny

VOM SEXEN DER HEXEN

*und andere redaktionelle Mitteilungen
aus aller Welt*

Wien. Unbeeindruckt vom Scheitern der Bolognareform und von der dadurch ausgelösten universitären Protestwelle, breitet sich der Luntismus aus. «Es wird geluntet, das begreiflich zu machen ist allerdings unmöglich», orientiert die einschlägige Internetseite luntika.com, auf welcher auch Bilder der luntistischen Installation **HEXEN SEXEN** zu finden sind. Die Aktion soll am 12. Dezember 2009 die Breite Gasse im 7. Bezirk in einen Hexenkessel verwandelt haben. Beweis für die Richtigkeit dieser Meldung ist der unten abgedruckte Linolschnitt von Felicitas Grabner, welche mit Franka Rothaug zu Ehren eines gewissen Lunt Lunte an den Luntismus zu legen pflegt.

Die Postpost war schon vorher in den Sog dieser kreativen Strömung aus Wien geraten. An der Prager Ausgabe, dem **Wochenblatt** N° 558 vom 29. Oktober 2008 wirkte sie journalistisch mit, bei der römischen Ausgabe, dem **Wochenblatt** N° 599 vom 12. August 2009 half sie im **POINT JAUNE** beim Druck: Am Abend des 31. Oktobers 2009 brachte Grabner die luntistische Veranstaltung **FRISS ODER STIRB** auf die Alte Post Linsebühl.

Die Gäste dieses grafischen Stammtisches, die aus Wien angereist kamen, das einheimische Publikum und Lunt waren sich einig darin, dass zu fressen sei. Schon allein deshalb, weil es sich bei der zu vertilgenden Speise um das legendäre Bruckfleisch aus dem Barbanek handelte...

Züberwangen und Gossau. Seit Anbeginn der schwarzen Kunst ist bekannt, dass zwischen Bier und Druck ein innerer Zusammenhang besteht. Wer je an einem Mittwoch die Offizin **POINT JAUNE** besucht hat, weiss aus eigener Erfahrung, dass dieser entscheidende Aspekt der Druckkunst auf der Postpost meistens zu Gunsten des Weins, in einzelnen Fällen des Kaffees, vernachlässigt wird. Da musste schon eine wie Gabriele Gschwend aus Züberwangen kommen (vgl. **Wochenblatt** N° 401 vom 26. Oktober 2005), um diesen eklatanten Missstand zu beheben, Gschwend, deren Mikrobrauerei **GABIER** in Fachkreisen schon verschiedentlich Aufsehen erregt hat, braute am Tag des grossen Fressens (s. o.) auf der Postpost ein kräftiges, leicht bitteres Stout. Die Redaktion freut sich sehr, am heutigen Aschermittwoch ein weiteres typografisches Gebäu aus dieser Küche als Festbier auschenken zu dürfen. **BLACK CANARD. ahoi!**

Manche Leserinnen und Leser unterstützen seinerzeit den Transport der 13 **STÜHL** nach Riga (vgl. den beir. Art.) mit dem Kauf eines Miniaturstuhles des Steinbildhauers Roman Brunschweiler. In dessen Gossauer Atelier ist eine dieser Skulpturen nun herangewachsen. Um das 42fache ist das Möbel auf 294 Centimeter in die Höhe geschossen, sein Gewicht nahm um das 26'250fache auf 2,1 Tonnen zu. Das Erstaunliche dabei ist, dass der **STUHL**, welcher ursprünglich aus Speckstein bestand, eine Metamorphose durchlaufen hat und nun aus massivem Carrara-Marmor ist. Im **POINT JAUNE museum** dient das Exponat noch bis kommenden August postpostlagernd als Konferenzlisch, an welchem sich noch so einliges zusammenbraut.

Nationalratswahlen '03

LISTE 13

GRÜNE

Junge Liste

Unbeirrbar ökologisch!

Volební plakát švýcarských Mladých zelených

že v prvním vydání díla *Tractatus* se to hemžilo chybami. Bylo by třeba vyzkoumat, zdali nedodávají textu další rovinu. ps)

Pokud bychom se nyní vzdali vyškrtnutí údajně dramatického rozdílu obou výše uvedených pohledů (srov. Levin, 2003) a použila by se spíše alostericky nazvaná metoda, posuzovala by se Wittgensteinova věta jako teorém, jehož platnost by se nabízela dokázat nebo popřít adekvatoričně (tzn. patafyzicky, ps) Rilkeho experimentem. Aby se přitom vyloučila vivisekce (srov. Pasewalck, 2002) a aby se dekovalo, možná náhodně, trasování korunního švu (srov. Kittler, 1986), musela by pokusná osoba svou mozkovou kůru duševně vybudit k tomu, aby přečetla drážky v lebce, oddělující ji od vnějšího světa.

Takto získané impulzy by mozek předal dále na mechanismus, který by, neodkladně přebíraje úkol, učinil informaci slyšitelnou na vhodném hudebním nástroji. Nástroj by se tím stal vlastním měřicím přístrojem „with genuinely new possibilities“ (Cage, 1937) a muselo by se na něj hrát, aby se výsledky (srov. Varèse & Chou, 1966) nezkrusovaly, v ideálním případě bez fyzického odporu. Co by se pro to lépe hodilo než theremin, generátor zvuku vynalezený rovněž roku 1919 Lvem Sergejevičem Těrmenem na bázi „bezbariérové technologie“ (Busoni, 1916)?

Nejen Wittgensteinova smíšená poznámka z roku 1948 o „chápání a vysvětlení hudební fráze. — Nejjednodušší vysvětlení je často gesto“, ale i Rilkeho výpověď v dopise z roku 1909 „jen v Rusku jsem slyšel něco podobného“ by směla nově interpretovat tuto sonifikaci. S posledním citátem by asi souhlasil i onen zbloudilý dadaista (srov. Noguez, 1989), kterému Těrmen v roce 1922 vyložil své teorie ohledně lidského mozku, načež mu předvedl svůj nástroj (viz Glinsky & Moog, 2000). Pozoruhodné je, že Wittgenstein si jen o několik měsíců později pohrává v dopise s myšlenkou útěku do Ruska (viz Somavilla & McGuinness, 2006).

Pro Rilkeho mělo Rusko v této době zůstat projekční plochou jeho konzervativního blouznění (viz Martens & Post-Martens, 2008). *Polknuté vzlyky* (Schwarz, 1983) jeho latentně autoritářského pohledu na svět vplynuly

ale již do oněch dopisů (viz Lang, 1956), jimiž tento básník, který se trvale jeví apoliticky, konečně otevřeně oslavuje italský fašismus. Nic jednoduchého se vůbec ještě zaobírat Rilkem!

Přesto s. těchto řádek souhlasil, když se ho Stephan Kuntz z warteggského kulturního spolku otázal, jestli by 19. května 2019 nechtěl na tamním zámku bandoneonem hudebně orámovat událost *Rilke für dich*. Akce *My green cat is my custle II* se v totožných zdech uskutečnila už podvacáté (srov. Wochenblatt No. 62 z 28. dubna 1999). V I'PA bylo následně vysněno, že by se výše navržený experiment provedl v přítomnosti publika na uvedeném místě a v uvedeném čase — tento příspěvek vědě by tedy byl vítaný. Jako pokusná osoba se dal k dispozici Hermann Reinfrank, který představoval perfektní volbu jakožto nezátížený hráč na theremin, odesílatel balíků na ominózní zelenou kočku a specialista s chladnou myslí.

Představení v ne zcela vyprodaném koncertním sále zámku začalo přesně. Po zdravotní a malé improvizaci na bandoneon převzal první referát Fredrik Vahle. Kompetentní a zábavný, bez jakéhokoliv svatořečení autora (srov. Marx, 2002), zato s překvapivými zvuky kytary v C dur a anekdotami z historie příjeti Rilkeho v NDR, se bezstarostně toulal svou přednáškou. Recitoval báseň pražského německého básníka, ve které tento „roztomile a téměř nesnesitelně“ přenášel svou „čechofilii“ mezi příkrášlováním „téměř mystické lidovosti“ a „uměním poníženého poklepávání po ramenou“ (všechny citáty z Černý, 1977). Bandoneon odpovídal rozdrobenou polkou.

Potom nastala přestávka. Po ní následující příspěvek Barbory Elisabeth Hellermanové podrobně a názorně ukázal, že posvátný přístup k Rilkemu spočívá nejenom na jeho autostylizaci, ale také na holdu jemu vzdávaném jeho učedníky (srov. King, 2009). Theremin zůstal celý večer němý, ale ne z úcty. Důvod spočíval spíš v tom, že o mnoha věcech by se nemělo mluvit. A pak by tedy mělo být ticho.

Asi tak.

Přeložil Stanislav Dvořák